

WSPIERANIE DZIAŁALNOŚCI BIBLIOTEK SZKOLNYCH – JAK REALIZUJE TO ZADANIE WARMIŃSKO-MAZURSKA BIBLIOTEKA PEDAGOGICZNA IM. PROF. TADEUSZA KOTARBIŃSKIEGO W OLSZTYNIE ORAZ JEJ FILIE?

Maria Wiśniewska, Warmińsko-Mazurska Biblioteka Pedagogiczna w Olsztynie

Opublikowano 12.06.2009

Podstawowym aktem prawnym określającym zadania bibliotek pedagogicznych jest rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 29 kwietnia 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych (Dz. U. Nr 89, poz. 824). Ww. rozporządzenie określa następujące zadania bibliotek tej sieci:

1. gromadzenie, opracowywanie, ochrona, przechowywanie i udostępnianie materiałów bibliotecznych,
2. prowadzenie działalności informacyjnej i bibliograficznej,
3. inspirowanie i promowanie edukacji czytelniczej i medialnej,
4. wspieranie działalności bibliotek szkolnych,
5. wspieranie nauczycieli w realizacji zajęć dydaktycznych i wewnątrzszkolnego doskonalenia.

Zadanie **wspierania pracy bibliotek szkolnych** jest ujęte jako czwarte, podstawowe działanie bibliotek pedagogicznych. Nie jest to zadanie nowe. Ww. rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 czerwca 1993 r. w sprawie organizacji i zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych (Dz. U. Nr 52, poz. 243), które ujmowało prace na rzecz bibliotek szkolnych w następujący sposób: „udzielanie pomocy i instruktażu metodycznego bibliotekom szkolnym”.

W naszej bibliotece zadanie to z różnym natężeniem realizujemy od wielu lat traktując je bardzo poważnie. Zależy nam na jak najbardziej efektywnej współpracy z bibliotekami szkolnymi i rzeczywistym wsparciu ich pracy. Działania na rzecz bibliotek szkolnych zintensyfikowaliśmy od roku 1999 tj. od czasu podporządkowania samorządom bibliotek pedagogicznych. Wówczas również zmianie uległy zasady doradztwa prowadzonego przez ośrodki doskonalenia nauczycieli, zmniejszała się liczba doradców metodycznych do spraw bibliotek szkolnych. Bibliotekarze szkolni to nauczyciele, którzy na terenie północno – wschodniej części województwa warmińsko-mazurskiego mają dwóch konsultantów ds. bibliotek szkolnych realizujących jeszcze dodatkowe zadania. Dlatego pojawiła się (przynajmniej w naszym województwie) potrzeba aktywnej współpracy z tą grupą nauczycieli, zorganizowania im różnych możliwości instruktażu, a z czasem form doskonalenia. Potwierdzeniem obrania właściwego kierunku pracy są słowa Jacka Wojciechowskiego zawarte w publikacji „Idee i rzeczywistość: bibliotekarstwo pragmatyczne”: *„Można mianowicie poddać biblioteki szkolne metodyczno-organizacyjnej opiece bibliotek pedagogicznych (jest wszak taki zapis prawny), tworząc wspólną sieć”*¹.

Wspieranie pracy bibliotek szkolnych w Warmińsko-Mazurskiej Bibliotece Pedagogicznej w Olsztynie

Warmińsko-Mazurską Bibliotekę Pedagogiczną im. Prof. Tadeusza Kotarbińskiego w Olsztynie tworzą: Biblioteka Główna w Olsztynie oraz 11 filii znajdujących się w północno-wschodniej części województwa warmińsko-mazurskiego tj. w miastach: Biskupiec, Elk, Giżycko, Gołdap, Kętrzyn, Mrągowo, Nidzica, Olecko, Pisz, Szczytno, Węgorzewo. Terenem oddziaływania zarówno dla biblioteki w Olsztynie, jak i jej filii jest obszar powiatu. Wspieranie pracy bibliotek szkolnych każda biblioteka realizuje sama na terenie swojego miasta i powiatu.

W roku 2005 Biblioteka Główna opracowała „**Program wspierania działalności bibliotek szkolnych**”, który porządkuje, uatrakcyjnia i rozszerza stare działania oraz inicjuje nowe. W strukturze organizacyjnej biblioteki osobami odpowiedzialnymi i koordynującymi realizację działań na rzecz bibliotek szkolnych są bibliotekarze Wydziału Współpracy ze Środowiskiem.

¹ J. Wojciechowski: Idee i rzeczywistość: bibliotekarstwo pragmatyczne. Warszawa: Wyd. SBP 2002, s. 79.

Współpracują z nimi dyrektor, z-ca dyrektora oraz (w niektórych formach, np. lekcje i zajęcia biblioteczne) większość pracowników merytorycznych biblioteki.

Wszystkie działania na rzecz bibliotek szkolnych podzielono na dwa bloki:

- I. **Wspieranie w zakresie pogłębiania wiedzy merytorycznej, integracja środowiska nauczycieli bibliotekarzy szkolnych i pedagogicznych, diagnoza jego stanu i potrzeb edukacyjnych.**
- II. **Wspieranie w zakresie promocji czytelnictwa, organizacji imprez bibliotecznych, realizacji ścieżki „edukacja czytelnicza i medialna”.**

W ramach bloku **Wspieranie w zakresie pogłębiania wiedzy merytorycznej, integracja środowiska nauczycieli bibliotekarzy szkolnych i pedagogicznych, diagnoza jego stanu i potrzeb edukacyjnych** realizowane są następujące formy pracy:

1. **Forum Nauczycieli Bibliotekarzy** – są to cykliczne spotkania doskonalące skierowane do bibliotekarzy szkolnych i pedagogicznych odbywające się 4 razy w roku szkolnym Mają one charakter konferencji lub spotkań metodycznych. Organizowane są od stycznia 2004 roku. Dotychczas odbyło się ponad 25 spotkań. W ich trakcie realizowane są następujące cele: aktualizowanie i poszerzanie wiedzy bibliotekarskiej, humanistycznej, pedagogicznej i psychologicznej, doskonalenie warsztatu pracy, wspieranie nowatorskich działań, samodoskonalenie, samokształcenie, integracja środowiska. Fora odbywają się najczęściej w siedzibie Biblioteki Pedagogicznej, kilka razy również w wybranych bibliotekach w szkołach. Tematy niektórych: „Aktywność kulturalna biblioteki szkolnej”, „O książce dla dziecka XXI wieku”, „Biblioteki szkolne – stan i kierunki rozwoju”, „Informacyjne centrum multimedialne w bibliotece szkolnej”, „Biblioteka Gimnazjum nr 1 w Barczewie przykładem SCI”, „Jak upowszechnić książkę i promować czytelnictwo?” itp. Ponadto wspólnie odwiedziliśmy nowo wybudowane biblioteki Olsztyna – uniwersytecką i Planetę 11. Na każdym spotkaniu podawane są informacje o działalności danej instytucji kultury, rekomendowane są nowe książki. Spotkania integrują nasze środowisko, dają możliwość wymiany doświadczeń, inspirują do działania, podsuwają nowe pomysły i rozwiązania, dają możliwość dyskusji. Odbywają się z udziałem zapraszanych gości, ale również prelegentami są sami bibliotekarze. Uczestniczy w nich zwykle od 40 do 60 nauczycieli bibliotekarzy.
2. **Wyjazdy edukacyjne** – to doskonalenie poprzez poznawanie ciekawych i nowoczesnych bibliotek krajowych, a także kolejna okazja do integracji środowiska bibliotekarskiego. Dotychczas odbyły się trzy wyjazdy: do Biblioteki Narodowej, Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego oraz do bibliotek Torunia.
3. **Prowadzenie badań nad stanem bibliotek szkolnych, diagnozowanie ich pracy** – chcąc poznać stan bibliotek szkolnych okresowo prowadzimy badania. Duże badanie ankietowe zrealizowaliśmy w maju 2007 roku. Badaniem objęto biblioteki szkolne Olsztyna i powiatu olsztyńskiego. Ankieta była obszerna, składała się z 11 działów zawierających ponad 26 pytań. Pytania dotyczyły m.in.: kadry bibliotecznej (etaty, wykształcenie), zbiorów, wyników udostępniania, komputeryzacji, pracy pedagogicznej, finansowania, współpracy. Wyniki ankiety zostały zaprezentowane na jednym z forów oraz zamieszczone na stronie internetowej biblioteki w dziale „Dla bibliotekarzy”. Stały się okazją do wymiany informacji na temat pracy bibliotek szkolnych, dając możliwość porównania osiąganych wyników w czytelnictwie, gromadzonych zbiorach itp.
4. **Organizacja warsztatów metodycznych** – została opracowana oferta ośmiu warsztatów metodycznych, prowadzonych przez bibliotekarzy Biblioteki Pedagogicznej w Olsztynie. Przykładowe tematy: „Ewidencja i opracowanie zbiorów specjalnych”, „Skontrum i selekcja materiałów bibliotecznych”, „Normy fachowe w pracy biblioteki szkolnej”, „Internet w pracy nauczyciela bibliotekarza”. Zainteresowanie warsztatami nie jest zbyt duże. Nasze obserwacje prowadzą do wniosków, że ten typ doskonalenia nie jest przez bibliotekarzy wykorzystywany, chętniej korzystają z innych form – jak udział w forum czy lekcjach bibliotecznych.
5. **Indywidualne konsultacje warsztatowe** – są prowadzone doraźnie, na indywidualne zapotrzebowanie nauczyciela bibliotekarza szkolnego, przez pracowników merytorycznych

biblioteki. Ich tematyka obejmuje całokształt zagadnień związanych z pracą warsztatową w bibliotece (zgodnie z zainteresowaniem konkretnych bibliotekarzy).

6. **Opracowywanie poradników metodycznych** – bibliotekarze Biblioteki Pedagogicznej redagują poradniki metodyczne. Dotychczas opracowano dwa duże tematy, jeden z nich „Zbiory specjalne w bibliotekach pedagogicznych i szkolnych” został wydany w formie książki przez wydawnictwo „SUKURS”.
7. **Redagowanie na stronie internetowej biblioteki działu „Dla bibliotekarzy”** – dział stanowi źródło informacji dla bibliotekarzy szkolnych m.in. opracowywane są linki do serwisów poświęconych bibliotekarstwu, rekomendowane są wartościowe książki i artykuły z czasopism, jest także możliwość zamieszczania publikacji przez nauczycieli bibliotekarzy szkolnych.

W ramach bloku **Wspieranie w zakresie promocji czytelnictwa, organizacji imprez bibliotecznych, realizacji ścieżki „edukacja czytelnicza i medialna”** realizowane są następujące formy pracy:

1. **Lekcje biblioteczne** – to oferta dla nauczycieli bibliotekarzy szkolnych oraz nauczycieli przedmiotów humanistycznych wszystkich poziomów kształcenia, wpisująca się przede wszystkim w realizację ścieżki międzyprzedmiotowej „edukacja czytelnicza i medialna”. Oferta lekcji zawiera także tematy będące uzupełnieniem i wzbogaceniem treści nauczania przedmiotów humanistycznych. Zamierzeniem jest, aby lekcje kształtowały kulturę czytelniczą uczniów, służyły pomocą w tworzeniu świadomości informacyjnej, przygotowywały do samodzielnego poszukiwania informacji. Lekcje biblioteczne są realizowane w siedzibie Warmińsko-Mazurskiej Biblioteki Pedagogicznej w Olsztynie przez jej pracowników merytorycznych. Oferta na rok szkolny 2008/2009 zawiera 22 tematy, z których najczęściej realizowane są: „Dzieje Warmii w podaniach, baśniach, legendach”, „Czytając Andersena”, „W świecie książek Astrid Lindgren” oraz moduł maturalny. W roku szkolnym 2008/2009 przeprowadzono ich ponad 100.
2. **Wystawy edukacyjne** – to dość specyficzny typ wystaw realizowany w bibliotece od 2007 roku. Stanowią one podstawę projektów lekcji, zajęć dydaktycznych i spotkań realizowanych w bibliotece dla różnych grup uczniów, studentów oraz nauczycieli. Ich tematyka jest skorelowana z programami nauczania, tak aby uzupełnić ich realizację w sposób atrakcyjny dla słuchacza. Na bazie tego typu wystaw odbyło się już wiele zajęć. Do najciekawszych zaliczamy te dotyczące twórczości Stanisława Wyspiańskiego z wykorzystaniem wystawy „Wielka scena otworem, przestrzeń wokół ogromna” – teatralne, plastyczne i literackie wizje Stanisława Wyspiańskiego oraz Zbigniewa Herberta z wykorzystaniem wystawy „Na przerywistej linii egzystencji” – Herbertowska lekcja poezji.
3. **Ogólnopolski Tydzień Czytania Dzieciom** – od kilku lat biblioteka włącza się aktywnie w coroczną akcję Fundacji ABCXXI – Cała Polska czyta dzieciom. W tym czasie (maj) zapraszamy uczniów klas 0–3 do korzystania z organizowanych w siedzibie biblioteki spotkań. Każda edycja Tygodnia realizowana jest zgodnie z zaproponowanym przez Fundację tematem i w myśl zasady, że „czytanie powinno się dziecku zawsze kojarzyć z radością, nigdy z przymusem, karą czy nudą”. Coroczne „czytanie dzieciom” realizujemy we współpracy z bibliotekami szkolnymi. Dotychczas czytaliśmy bajki Jana Brzechwy, baśnie Ireny Kwintowej, a w roku 2009 przeniesiemy dzieci w świat „Tajemniczego ogrodu” E.H. Burnett. „Czytanie” połączone jest z innymi atrakcjami (inscenizacjami, prezentacjami multimedialnymi itp.) w wykonaniu dzieci.

Wymienione i scharakteryzowane działania realizuje Biblioteka Główna w Olsztynie. Pracę bibliotek szkolnych wspierają również nasze filie w 11 miastach powiatowych północno-wschodniej części województwa warmińsko-mazurskiego. Formy, które realizuje każda biblioteka filialna to:

- regularne, metodyczne spotkania tzw. „zespołów samokształceniowych”, grupujących nauczycieli bibliotekarzy szkolnych i pedagogicznych,
- przeprowadzanie lekcji bibliotecznych.

Wymienione działania to realizacja naszego podstawowego statutowego zadania. Wspieranie pracy bibliotek szkolnych jest charakterystyczne przede wszystkim dla bibliotek pedagogicznych, podkreśla ich tożsamość i odmienność. Dlatego staramy się podchodzić do tego zadania twórczo i ambitnie.